

Skákej, Čechu, skákej!

Představení *Gottland* podle reportáže Mariusze Szczygiela může zapůsobit na Čechy jako *Naše třída* Tadeusze Ślobodzianka na polské obecenstvo. Premiéra se konala ve čtvrtek v Ostravě.

„Kdo neskáče, není Čech!“ Který z herců vtěsnaných do hnědých obleků vyslovil toto heslo? To nevíme, ale po chvíli několik z nich začne jakoby náhodou na místě přešlapovat nohami; nakonec celý patnáctičlenný soubor pokřikuje a tlačí se na scéně naaranžované do lobby ošuntělého hotelu. Slepě se vrhají někam, aniž by věděli, kam dopadnou a zda budou schopni vstát. Chtějí tak moc manifestovat svou hrdost, že jsou Češi? Nebo se bojí zůstat za davem?

Už první scéna české premiéry v Národním divadle moravskoslezském v Ostravě ukazuje tragičnost a komičnost úseků z minulosti vybraných Mariuszem Szczygiel. Češi by je měli dokonale znát. Přece co je známější než značka bot Baťa? Szczygiel ve své reportáži seřadil podrobnosti vývoje utopistického impéria Tomáše Bati. Zjistil, co se dělo s Lídou Baarovou, milenkou Goebbelse, poté co byla zavrhnuta vlastním národem. Odkryl osud největšího pomníku Stalina na světě, kuriózního projektu, který stál život mnoho lidí včetně svého tvůrce Otakara Švece.

Kulisy tragédií i úspěchů, obraz nekonečné kariéry Karla Gotta a nucené „neúčasti“ perzekuované zpěvačky Marty Kubišové – nic z toho by nemělo být pro Čechy překvapující, natož směšné. A přesto, když se herci neopouštějí scénu přetvářejí do dalších a dalších „známých“, když padají další data, fakta, citáty, můžeme si myslet, že Češi slyší o zahanbujících a tragických epizodách 20. století popsaných Szczygiel poprvé. A tak se smějí každé větě jako vtipu.

Režisér Jan Mikulášek postrkuje vyprávění tak, aby vytáhl soukromou historii. Z rekonstrukce osudu Stalinova pomníku vystupuje manželský svazek Švecových. Na citlivě ztvárněný manželský pár tlačí zbytek souboru stoly, až jim nezůstane nic jiného, než spáchat sebevraždu.

Baarová působí nejen jako pěkná dívka, která marně podává mužům hadr, aby jí smyli ze zad hákový kříž. V jejích šatech je také herečka o několik desetiletí starší, která volá, aby jí dali konečně pokoj. Herečky na okraji jeviště měří čas – rok 1973, 1974, 1975 – a Karel Gott pokřikuje se stejnou vervou. Ostatní umělci se se stejnou trpělivostí staví do řady na housky, klíče nebo televizory.

Do chronologické řady příhod získaných z *Gottlandu* vsadil Mikulášek sérii komických scén. Jednotlivým příběhům dal společné pozadí a rytmus. Vybral „typické české znaky“ – konformismus, odolnost vůči národnímu patosu nebo agresivní pohrdání turisty ukryté pod zdvořilostními frázemi. Kumulativní účinek se ukazuje jako skutečný, i když inscenování *Gottlandu* naráží na stejné výtky jako v Polsku *Naše třída* od Ślobodzianka: když se příběhy Szczygielových hrdinů ubírají k fatálním koncům, můžeme si myslet, že autor naznačuje existenci „českého fátum“, které z hrdinů snímá zodpovědnost. A přesto stoly, které „zabíjejí“ Švecovy, tlačí sami Češi. Sami kreslí Baarové na záda hákový kříž, sami se nechávají vtáhnout do tanečních skladeb Karla Gotta.

Co je zajímavé – vycházejí z toho silnější. Ti šedí diváci, kteří v první scéně zakopávali o vlastní nohy, skáčou ve finále rovněž, vzpurně a vyčítavě. Místo uniform – vlastní oblečení, místo strachu – odhodlání. To je docela optimistický pohled na dnešní Čechy, taková útěcha po sérii ostrých obvinění.